

Projektowana przestrzeń posiada różne nastroje tworzące spójną narrację. Zaczyna się od surowych i wyrazistych symboli cierpienia, walki i wyrzeczeń - Pomnika Poległych Stoczniovców i Bramy nr 2. Wywalczone prawa obywatelskie nadają życiu sens i harmonię – dlatego obiekty sąsiadują z zagęszczającym się w kierunku Sali BHP sadem jabłoni - przyjazną człowiekowi przestrzenią będącą symbolem wolności i odradzającego się, owocnego życia powiązanego z bliskimi człowiekowi ideałami Solidarności. Jako wolni obywatele dojrzewamy do takich wartości jak pluralizm, szacunek do innych ludzi, tolerancja. Dlatego Droga do Wolności na swoim końcu powinna rozchodzić się w wielu kierunkach - różnorodność społeczeństwa obywatelskiego należy wyrazić tu w formach otwartych: zarówno w przeznaczonym na różne funkcje i podatnym na zmiany kształcie placu przy martwej Wiśle, jak i obecnej wzdłuż całej Drogi małej architekturze – przestrzeniach i detalach inspirujących do wielu form ludzkiej aktywności.

TWORZYWO PROJEKTU

Unikalną cechą wydarzeń sierpniowych było połączenie twardych realiów życia robotników Wybrzeża z ich wolą sięgania po najbardziej wzniosłe ideały ludzkości. Okres Solidarności był przede wszystkim rewolucją duchową. Dlatego w planowanej przestrzeni Drogi do Wolności powinny ze sobą harmonijnie współistnieć i kontrastować surowe przemysłowe pozostałości dawnej Stoczni (dźwigi) czy nawierzchnie nawiązujące do postindustrialnego charakteru tego miejsca (corten, beton) oraz elementy poetyckie (sad jabłoni) o łagodnym, dyskretnym i nastrojowym wymiarze symbolicznym. Należy unikać kolejnych bezpośrednich form pomnikowych aby nie dewaluować wymowy wielu wyrazistych obiektów znajdujących się w tym miejscu.

Projekt konkursowy zakłada stosowanie tworzywa roślinnego jako materiału równoprawnego substancji architektonicznej. Autorzy zakładają, że budowa urbanistycznej pierzei lub wyznaczenie kubatury, może odbywać się również poprzez zastosowanie drzew

i zielonych powierzchni trawników i roślinności zielonej. Materiał roślinny - głównie drzewa, dzięki wielowymiarowej formie może budować przestrzeń, tworzyć ścianę lub strop.

Tworzywo to, dodatkowo charakteryzuje się zmiennością w różnych porach roku, ujawnia przepływ czasu, wpływa dodatnie na mikroklimat. Jest przez ludzi kojarzone pozytywnie z relaksem, wysoką jakością, a przede wszystkim jest dobrze znane, niosące symboliczne znaczenia. W projekcie konkursowym drzewa stosowane są jako główny element rozróżniania przestrzeni i wyróżniania jej z chaotycznego otoczenia.

PLAC SOLIDARNOŚCI

Zapowiedzią początku Drogi do Wolności są ustawione na obrzeżach Placu

Solidarności bramy autorstwa Grzegorza Klamana. Aby wprowadzić odbiorców w nastrój projektowanej przestrzeni centrycznemu Placowi Solidarności nadano formę kameralną.

Otacza go podwójny/potrójny szpaler grabów (*Carpinus betulus*) - gatunek ten występuje na Pomorzu na naturalnych stanowiskach w lasach grądowych. Wysokie drzewa tworzą zewnętrzną granicę Placu oraz otwarcia na linii najważniejszych widoków. Budowa zielonej pierzei o centrycznym kształcie podkreśla pomnik oraz bryłę budynku Centrum Solidarności.

W kierunku Placu prowadzą promenady obsadzone jabłonią (*Malus x hybrida* 'Professor Sprenger'), w tym główna prowadząca poprzez dawną Bramę nr 2 Stoczni, salę BHP w

Na terenie skameralizowanego Placu pożądane jest stworzenie miejsc do siedzenia

co uzyskano poprzez podniesienie fragmentów terenu. Wokół zlokalizowanego przy Placu Solidarności bloku mieszkalnego zaplanowano prywatną przestrzeń mieszkańców z placem zabaw dla dzieci, którą zaprojektować należy na podstawie rozmów z jego użytkownikami.

Przestrzeń położona bezpośrednio przy budynku może zyskać na kameralności również poprzez podniesienie przesłaniającego go fragmentu trawnika.

BRAMA NR 2

Bramę nr 2 potraktowano jako obiekt wolnostojący z przedpołem z obu stron -

surowe świadectwo historii występujące w zamkniętej przestrzeni placu w wyraźnej relacji z Pomnikiem. Na przedpolu znajdującym się za Bramą zaplanowano miejsce na poświęconą jej historii wystawę plenerową. W jej sąsiedztwie zlokalizowano milicyjną więźniarkę będącą

DROGA DO WOLNOŚCI – SAD JABŁONI

Droga do Wolności zaczyna się na Placu Solidarności od luźno porzrzucanych na nim jabłoni. Za Bramą nr 2 projektowany sad zamienia się w miejski bulwar ze szpalerami jabłoni. Rokrocznie owocujące drzewa w środku miasta to symbol harmonii życia jaką powinna nieść wolność oraz dorobku Solidarności i wciąż żywych ideałów jakie ze sobą niosła. Ponadto jabłoń to drzewo powszechnie uprawiane w tradycji polskiego rolnictwa, co przypominać ma o ludowych korzeniach przemian zapoczątkowanych w sierpniu 1980 roku. Szpalery jabłoni tworzą wielorzędową, regularną strukturę wnikałą w teren dawnej Stoczni. Masa drzew o charakterystycznych koronach - wiosną kwitnących, jesienią owocujących wyznacza trójwymiarową przestrzeń promenady, dającej cień, przyjemny zapach, jadalne owoce. Zestawienie brutalności pierwszych historycznych wydarzeń związanych ze Stoczną, surowego charakteru pracy w tym miejscu i delikatności drzew buduje kontrast podkreślający oba aspekty historii i współczesności. Wyrazista zieleń kontrastować też będzie z nawierzchnią – zachowanym i zrekonstruowanym brukiem ulicznym, płytami betonowymi. Pomiedzy drzewami będą trzy typy dróg. Wzdłuż zawieszonych nisko koron drzew przebiegać będą ścieżki piesze o nawierzchni z odtworzonej kostki brukowej oraz asfaltowy szlak rowerowy zintegrowany z systemem miejskich ścieżek rowerowych. Wzdłuż bulwaru ale nierównoległe do niego zaprojektowano podkreślony podświetloną cortenową wstęgą najważniejszy ciąg pieszy – szeroką ścieżkę dydaktyczną o nawierzchni betonowej spinającą widokowo Bramę nr 2, wejście do budynku Europejskiego Centrum Solidarności i wejście do Sali BHP (autorzy projektu postulują modyfikację przedpola przy głównym wejściu do ECS w uzgodnieniu z jego projektantami w celu utrzymania ciągłości ścieżki dydaktycznej). Z Drogi do Wolności możemy zatem korzystać poruszając się różnymi trasami – zanurzając się w

zieleni lub przemieszczając się pomiędzy poszczególnymi obiektami.

Biegające pod koronami drzew trawiaste dywany staną się miejscami spotkań. Pod jabłoniami zamocowane są w luźnej kompozycji ażurowe metalowe krzesła zachęcające do zatrzymania się w tym miejscu. W poprzek trawników pomiędzy ścieżkami pieszymi zaprojektowano wąskie przejścia z przepuszczającej wodę nawierzchni typu Hansegrand.

Wzdłuż ścian planowanych budynków, dla stworzenia przestrzennego bufora, powierzchnię trawników pokryto zielną roślinnością i kwiatami.

Zaprojektowana wzdłuż ścieżki dydaktycznej cortenowa wstęga (której jedną krawędź podświetlano taśmą ledową) jest formą otwartą i pełni różne funkcje – wyginana w różne formy rzeźbiarskie aranżuje przestrzeń tworząc ławki, stojaki na rowery i inspirujące miejsca możliwe do wykorzystania na tymczasowe ekspozycje i miejsca zabaw dla dzieci. Wszelkie siedziska wykonane są z drewna w kolorze zbliżonym do cortenu.

Przedpola przed planowanym hotelem i centrum handlowym zostaną wizualnie oddzielone od głównej trasy pieszej szpalerami drzew. Zaaranżowanie powstałych w tych miejscach ogródków kawiarnianych będzie wymagało uzgodnień z projektantami.

OTOCZENIE SALI BHP

Ranga sąsiadującej z zielenią sali BHP, ze względu na wielkomiejską skalę planowanych wokół niej budynków, zostanie podkreślona lustrem wody wypełniającej w porze wiosennej i letniej pokryty płytami betonowymi plac wokół budynku. Rozwiązanie to należy traktować jako rodzaj współczesnego cokołu uwznioślającego prostą formę tego Objęty drugim etapem konkursu projektowany odcinek Drogi do Wolności kończy się przejściem pieszym przez ulicę Nową Wałową. Autorzy postulują, na ile jest to możliwe i po uzgodnieniu z projektantami ulicy, poszerzenie przejścia do szerokości Drogi dla zapewnienia łatwego przepływu jej pieszych użytkowników. W razie braku możliwości zastosowania takiego rozwiązania projekt nie utraci swojej integralności.

II ETAP REALIZACJI – PLAC PRZY MARTWEJ WIŚLE

Za przejściem przez ulicę Nową Wałową szpalery jabłoni projektowane będą w sposób bardziej swobodny. Poszczególne ścieżki, z których składa się Droga do Wolności rozchodzą się do różnych miejsc – w kierunku starej stoczni, do centrum miasta i na projektowany plac przy martwej Wiśle. Plac będzie miał charakter wielofunkcyjny, jego obrys można zmieniać i powiększać poprzez dostawianie platform pływających w zależności od potrzeby chwili. Przestrzeń placu, użytkowana w różny sposób – jako miejsce wystaw plenerowych, koncertów, sezonowych targów, publicznych projekcji czy występów, odzwierciedla różnorodność i pluralizm cieszącego się wolnością społeczeństwa. Intencją autorów jest aby plac na co dzień pokrywał lustro wody z fontannami w posadzce (mogącymi działać jako rozproszona mgła). Widziana w skrócie z Drogi do Wolności tafla wody na placu wizualnie łączyć się będzie z powierzchnią martwej Wisły. Przy wyłączonych fontannach plac otwarty będzie na przyjęcie innych funkcji. W trakcie ważnych wydarzeń plac może być oświetlany z zachowanych dźwigów portowych co będzie dobrze. Podobnie otwarty charakter, jak w I etapie realizacji, miałyby mała architektura w postaci przekształconej nawierzchnia ścieżek cortenowych. W tej, realizowanej w II etapie, części Drogi do Wolności zlokalizowana zostanie naprzeciwko budynku dyrekcji Stoczni kabina stoczniowej suwnicy w charakterze ekspozycji stałej.

Ideały polskiego Sierpnia nie należą do zamkniętego rozdziału historii. Wolność jako jedno z podstawowych praw człowieka wymaga tworzenia przestrzeni przyjaznej i podległej człowiekowi, generującej jego dalszy rozwój. Droga do wolności ma stać się człowiekowi bliska, dać mu właściwe miejsce odpowiadające jego roli, jego ludzkiej godności. Miejsce, jakie nadały człowiekowi Porozumienia Sierpniowe, jakie wyznaczył mu ruch Solidarności.

KOSZTORYS PROJEKTU

Szacunkowe zestawienie kosztu wykonania prac - Droga do Wolności odcinek nr 1							
Lp	nazwa elementu robót	opis / specyfikacja	jednostka miary	koszt jedn.	koszt zł netto	VAT 23%	koszt zł brutto
1	Teren wokół pomnika i na placu				2 756 500	633995	3 390 495
1.1	powierzchnia utwardzona	15 200	m2	165	2 508 000	576 840	3 084 840
1.2	powierzchnia biologicznie czynna - zielen niska: trawniki kwiaty	7 100	m2	35	248 500	57 155	305 655
2	Droga				1 523 500	350 405	1 873 905
2.1	powierzchnia utwardzona	6 000	m2	230	1 380 000	317 400	1 697 400
2.2	powierzchnia biologicznie czynna - zielen niska: trawniki kwiaty	4 100	m2	35	143 500	33 005	176 505
3	Odwodnienie dla całości odcinka nr.1				110 000	25 300	135 300
4	Oświetlenie dla całości odcinka nr.1				1 268 000	291 640	1 559 640
4.1	Taśma LED	200	mb	15	3 000	690	3 690
4.2	Oświetlenie lampy uliczne i sieć elektryczna	115	szt.	11 000	1 265 000	290 950	1 555 950
5	Mała architektura całość odcinka nr.1				221 339	50 908	272 246
5.1	Ścieżka ze stali cortenowej	330	m2	509	167 917	38 621	206 538
5.2	krzesła	40	szt.	600	24 000	5 520	29 520
5.3	ławki i panele ekspozycyjne z cortenu	54	m2	545	29 421	6 767	36 188
6	Zielen całość odcinka nr.1				91 500	21 045	112 545
6.1	jabłonie nasadzenia drzew	160	szt.	375	60 000	13 800	73 800
6.2	grabby nasadzenia drzew	60	szt.	525	31 500	7 245	38 745
7	Zagospodarowanie terenu wokół budynku mieszkalnego,				149 500	34 385	183 885
7.1.	powierzchnia utwardzona	400		230	92 000	21 160	113 160
7.2.	powierzchnia biologicznie czynna	2 300		25	57 500	13 225	70 725
8	Inne elementy wynikające z zaproponowanego rozwiązania				764 214	175 769	939 984
8.1	woda przed salą BHP wraz z instalacją	1 200	m2	300	421 454	96 934	518 388
8.2	przesunięcie Bram Grzegorza Klamana	2	szt.	140 000	280 000	64 400	344 400
8.3	dwie wiaty przystanku tramwajowego	120	m2	509	62 761	14 435	77 196
	SUMA				6 884 553	1 583 447	8 468 000

Całkowite wynagrodzenie ryczałtowe za wykonanie projektu budowlanego i wykonawczego, w tym wynagrodzenie za wszystkie wykonane prace – dojazdy, transport, diety, uczestnictwo w radach technicznych, nadzór, noclegi, uzgodnienia projektu, badania, mapy projektowe itp. – 212 000 PLN + VAT (260 760 zł brutto)

Łączny koszt wykonania prac realizowanych na podstawie pracy konkursowej – tj. wykonania dokumentacji projektowej i realizacji projektu – 8 728 760 zł brutto